

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob **torških, četrtnih**
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerino pa ob 7.
uri večer. — **Obojno izdanje stane:**
za leto mesec . . . 1.50, izven Avstrije 1.40
za tri mesece . . . 4.50
za pol leta . . . 8.50
za vse leto . . . 16.50
Na naročbe brez priložene naročilnice se
ne jemlje ozir.

Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 2 avc.,
izven Trsta po 3 avc. Sobotno večerino
izdanje v Trstu 4 avc., izven Trsta 5 avc.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorako.

Oglasi se računajo po tarifi v petih; za
naslovne z dobrotami (reklamami) se plačuje
prostor, kolikor obsega naslovni vrstic.
Poslana osnutki in javniznane, do-
nosni oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu:
ulica Casanova 41. Trst. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker ne frankovane se ne
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamiranje in oglašje spre-
jema **upraviteljstvo** ulica Molina pie-
colo 11. 3. II. nadst. Objeto reklamiranje
se prave poštnice.

„V edinosti je moč.“

Rojakom!

Predvčeraj se je vršila v starodavnem Kra-
nju velika redna skupščina naše miljenke —
družbe sv. Cirila in Metoda. Oba ljubljanska
dnevnikarja, sicer toli si nasprotna, poročata so-
glasno, da je bilo zborovanje v Kranju im-
pozanten naroden praznik.

Pozabljeni so bila nasprotja, pozabljeni
so bili žalostni naši odnosi — na stotine
in stotine navdušenih slovenskih src utripalo
je harmonično v navdušenju za miljenko našo,
to za danes jedino predstaviteljico sloven-
ske skupnosti. Da, da, žalostno je sicer
to, ali resnično je: družba svetega Cirila in
Metoda je v današnjih dneh jedino zavetišče
slovenskega bratoljubja; pod okrilje te družbe
se je zatekla misel in skrb za ohranitev na-
rodne naše individualnosti, za osiguranje
naše narodne bodočnosti, za obvarovanje one
nad vse drage nam pedi zemlje, ki nam jo
je določila v last božja Previdnost.

Družba sv. Cirila in Metoda je jedina
mirna in stalna točka v valovitem gibanju
slovenskih odnosov in razmer; na tej točki
zbirajo se rojaki, da v bratskem objemu po-
zabljajo na ono, kar nas razdružuje, ter si
kličejo v zavest ono, kar nas združuje:
tu poganja svoje najlepše cvetke idealna
ljubav do domovine. Družba sv. Cirila in
Metoda je negovalka čustva bratoljubja, za-
ščitnica naše mladine in po takem gradite-
ljica naše bodočnosti — je-li čudo potem, da
so vsakoletne nje skupščine pravi narodni
prazniki?

O velikem biskupu Strossmayerju smo
rekli nedavno, da stoji med nami liki velik
spomenik, iz onih časov, ko so naši prvobo-
ritelj stali rami pri rami v nekajni slogi;
in danes rečemo, da kar je veliki biskup med
prvoboritelji, politiki in rodoljubi, to isto je
naša družba sv. Cirila in Metoda med našimi
ustanovami: i ona je spomenik iz onih časov,
ko smo se zavedali vsi, da je medsebojna
ljubezen prvi in glavni znak pristnega, si-
stema in nesebičnega patrijotizma.

Blagoslovljen bodi torej oni trenutek, v
kojem se je porodila misel za osnutje te
družbe, blagoslovljen bodi spomin na one
može, ki so oživili to misel! Pogled na
sedanje javno pozorišče slovensko gotovo ni
prijeten: sila človeških strasti prepodila je
čednost treznega mišljenja. Ali kakov prizor
bi bil še le, da nimamo te dobrotne, te va-
ruhinje, tega angelja varuha narodu sloven-
skemu? Družba sv. Cirila in Metoda je svitla
točka na temni sliki naših žalostnih odnoša-
jev, ta družba vspeva in se širi kot simbol

narodnega jedinstva — ona je danes dobri
genius narodu slovenskemu. Že okolnost sama,
da je ta simbol ostal nepoškodovan tudi v
sedanjih časih zmešnjave v pojmi, že ta
misel nam blaži ogorčena čustva in iz te
okolnosti nam odseva žarek blagodejne nade,
da narod slovenski srečno prebije sedanjo
krizo, navstalo le tako, da so se Slovenci po
svoji dobrosrčnosti, ali — recimo — najvi-
nosti zapleli v mrežo, nastavljeno jim po zviti-
h nasprotnikih — v mrežo medsebojnega
prepira.

Družba sv. Cirila in Metoda danes ni le
vzgojiteljica naše mladine, ona je tudi vez,
ki spaja sicer razdvojene brate. Da pono-
vimo torej: da ni danes družbe sv. Cirila in
Metoda, pretužen bi bil pogled na slovensko
pozorišče: oko bi gledalo le kup razmetanih
udov in kostij! Tako se pa na velikih skup-
ščinah družbe sv. Cirila in Metoda slovenska
javnost kaže kot jednotna organska celota,
kot skupina, koja navdaja jedna sama vzvi-
šena misel — po ohranitvi narodnih svetinj:
verske in narodne vzgoje.

Kateri Slovenec se po takem ni zavedel
ravno predvčerajšnjem, na dan letošnje velike
skupščine, velike važnosti družbe sv. Cirila
in Metoda za narod slovenski v današnjih
dneh; posebno pa so nam pokrajinski Slo-
vencem živo pred očmi neštevilno dobrot, s
kajimi nas obsiplje ta varuhinja naše mladine,
ta nositeljica slovenske vzajemnosti.

Družba sv. Cirila in Metoda je naša mati,
mi smo nje otroci. Ona vrši uzorno svojo
dolžnost do nas, mi pa ne smemo pozabiti,
da inas vežejo dolžnosti do nje. Mi vsi jo
moramo podpirati, mi vsi jej moramo iti na
roko, da bode mogla čim vspešneje vršiti
svojo vzvišeno, plemenito in sveto nalogo:
ohraniti narod slovenski Bogu in — sebi!

Ta dolžnost je nam vsem tem nujnejša,
tem sveteljša, ker la h k o p o m a g a m o, ako
le hočemo. Ako bi sleherni Slovenec dal le
toliko, kolikor res more — in več bilo bi
krivično zahtevati — imela bi naša družba
sredstev dovolj. Rojaki dragi! Niti za tre-
nutek ne sme zadržati v Vaši duši zavest
— kaj je nam družba sv. Cirila in Metoda!
In ako Vam je ta zavest živa, storite, kar
Vam velela rodoljubno srce: položite dar na
altar materinske ljubezni, na
oltar bodočnosti — svoje lastne krvi!

Kakor naša mati skrbi za nas, tako mo-
ramo skrbeti i mi zanj — tako jej najlepše
pokažemo svojo otroško hvaležnost!

Toda dolžnost nam je, da jej pokažemo
svojo hvaležnost še na drug način: da pri
vsaki priliki in po svoji moči

povspešujemo iste cilje, kojim
posvečuje ona svojo skrb.

Žalostne so politične razmere za nas
Slovence, nikjer ne puste do veljave vrhnega
vidnega znaka našega narodnega bistva —
našega milega jezika. Zato pa je glavni smo-
ter naši družbi, da se svojimi silami in svojo
skrbjo nadomešča, kar nam odrekajo v javnih
šolah in uradih: da nam ohrani mili ta jezik,
čist, čvrst in nepokvarjen, da ohrani srca
mladine v zvestobi do Boga in svojega rojstva.

In dragi rojaki, v tem stremljenju mo-
rate podpirati tudi Vi našo družbo. Prilike
imate dovolj za to v svojih rodbinah, v krogu
dragih svojcev. Naj le okolo naših hiš besne
viharne sile, pod svojo streho smo
gospodarji sami!

Dom naš je naše svetišče, kamor ne sme
položiti svoje noge zlohotni nasprotnik. Tu
smo svobodni, tu nam ne more zabraniti
nikdo, da ne bi smeli vršiti svoje dolžnosti
do naroda. Tu, v krogu svojcev treba, da
— po plemenitih namenih osnovele družbe
sv. Cirila in Metoda — neprestano netimo
liki vestalke sveti plamen ljubezni
do svojega jezika. Ako sleherni rodo-
ljub stori svojo rodoljubno dolžnost v svoji
rodbini, olajšano bode dokaj delo naši
družbi. Nočemo tožiti danes, koliko se je
grešilo med nami v tem pogledu, ampak iz-
reči hočemo nado, da odslej bode drugače,
da prešine nas vseh duh blagovestnikov na-
ših, svetih bratov Cirila in Metoda!

Ne le denarnih prispevkov torej — dragi
rojaki — treba da pokladamo na žrtvenik
naše družbe sv. Cirila in Metoda, tega znaka
našega jedinstva, ampak posvetiti jej moramo
tudi svoja in svojcev — srca!!

Bog se usmilil naroda-trpina slovenskega,
Bog blagoslovi njega vrhno zaščitnico, našo
miljenko: družbo sv. Cirila in Metoda!

Politiške vesti.

V Trstu, dne 9. avgusta 1895.

Besede in dejanja. Glasilo štajerskih
konservativcev piše: „Dovoljkrat smo že
rekli, da je železi zmage antisemitom v in-
teresu dobre stvari. Kakor je pokazala celj-
ska zadeva, se liberalizem še vedno nagiba
k neodkritosti in nasilstvu. Ponižati ga
treba torej še bolj, ako čemo, da bomo
varni pred njim, predno bomo mogli zopet
misli na to, da bi porabili talente posamičnih
liberalcev na korist vse monarhije.“

Tako pišejo konservativna gospoda v
isti hip, ko vodja iste gospode snuje baje
novo koalicio — z liberalci!

ki imamo pravico deliti batine, a ne dobivati
jih. Recite mi, je-li to božji stvar, je-li to
krščanska duša?“

„Et libera nos a malo“ (In osvobodi
nas zla), odvrnil je kapelan pobožno.

„A kaj hočemo sedaj?“ vprašal je sodec.

„Hm!“ priklimal je kapelan modro.

„Kaj sedaj?“ ponovil je Kaptolovič.

„Klin s klinom, kadar bode prilika!“ pri-
čel je Krapič, ki je vse to razgovorjanje slušal
molče. „Zaupaj v sebe in v svoje kljuse.“

„Ali za Boga, nastavnice!“ skočil je
Kaptolovič bojazljivo; „to so takne stvari,
to je treba pismeno.“

„Kaj pismeno, gospod notar!“ odvrnil
je zlatar. „Vi niste občutili udarcev, vam je
lahko pismeno, a jaz sem jih čutil, jaz
meščan. Čemu prolivati črnilo, ko kri teče?“

Nisem jaz spletkar ali prepirljivec, ali kader
gre do živega, tedaj se piše, na, tako-le —“

in zlatar vzdignol je pest.

„Bene, bene, ali —“ pripomnil je Kaptol-
lovič.

„Nič ali,“ odvrnil je zlatar. „Gospoda,
pojdlmo h gospodu Jakopoviču! Tega ni
smeti preiti molkom. On naj nas vodi k banu

Antisemitizem v Gradcu. Najbolj
nemško mesto v Avstriji, kakor nemški Šta-
jerci ponosno imenuje svojo deželno pre-
stolnico, zamerilo se je ravnokar silno nem-
škimi liberalcem. Občinski zastop grški je
namreč sklenil, da mestnih poslopjij ni smeti
dati v najem takim trgovcem, o katerih je
misli, da se bavijo z nepošteno in umazano
kupčijo. Na tem sklepu ni da bi se spodti-
kal človek, ali vendar je hudo razsrdil nem-
škožidovske novine. Si že moramo misliti, da
židovske novine dobro vedo, kdo se bavi
z umazanimi kupčijami. Mi vemo
tudi!

Shod českih učiteljev vršil se je
minolo sredo v Pragi. Shoda se je udeležilo
nad 1500 učiteljev. Na dnevnem redu je bilo
tudi vprašanje: „Na kateri način naj
učiteljski standela za ohranjenje
narodne individualnosti?“ Ker
redarstvo ni dovolilo nikake razprave o tem
predmetu, vsprejela se je resolucija, priporu-
čujoča sredstva za ohranjenje narodne in-
dividualnosti: učitelj se mora vsikdar ozi-
rati na odnose domačine in naroda; mora
gojiti česki jezik in izvirno narodno slovstvo;
skrbno poučevati v narodni zgodovini ter
vzbujati ljubezen do narodne umetnosti,
glasbe in običajev.

Obsojen zdravnik. Vojaško sodišče v
Koložu obsodilo je te dni vojaškega zdrav-
nika dr. Škarvana na tri mesece težke ječe.
Škarvan je bil večkrat izjavil svojo mrzno
do vojaškega stanu, kateri nima baje dru-
gega namena, nego proslavljati nasilstvo
pozamičnikov, in v tem smislu odobral je
javno misli ruskega pisatelja Tolstega. Na-
davno pisal je svojim predpostavljanim pismo,
v katerem je izjavil, da je njegovo sovraštvo
do vojaškega stanu doseglo tako mejo, da
mu ni več obstanka v vojaški službi. V sled
tega so ga zaprili. Opazovali so dlje časa,
da-li se mu ne meša v glavi, toda spoznali so,
da je popolnoma zdrav in da mora odgovarjati
za svoje izjave. Posledica temu bila je
omenjena obsodba. Zanimivo je, da je tudi
akademski senat vseučilišča v Inomostu,
kjer je bil dr. Škarvan promoviran, potrdil
izgubo doktorskega diploma.

K umoru Stambulova. Dne 8. t. m.
došlo je iz Sredca poročilo, da so one osebe,
katere je zaprla bolgarska vlada, ker so na
sumu, da so sokrivi umora Stambulova, ulo-
žile utok na komasacijsko sodišče. Le-to pa
je utok odbilo in vrnilo obtožne spise pre-
iskovalnemu sodniku.

**Preganjanje kristijanov na Kitaj-
skem.** V poslednjem izdanju našega lista

v Samobor, tudi jaz pojdem in gospod Kap-
tolovič pojde z nami, da mu od srca povemo
vse, da nam bode pomoči, ker je obečal, da
hoče biti strog in pravičen.“

„Optime! Da, to je,“ vzdahol je svo-
bodnejše Kaptolovič, „samo vse po zakonu.
Ban je zares strog in pravičen ter ne gleda
na prijateljstvo nikogar, ali da! Nekaj sem
se spomnil. Praznih rok človek ne sme pred
bana. Ban rad je in pije, a gospa banica
menda ljubi, kakor vsaka ženska, sladkarije.
Jaz torej mislim, da ponese ad captan-
dam benevolentiam (da si pridobimo dobro-
hotnost) velemožnemu gospodu banu soma in
pet police starega vina, a gospoj banici dva
klobuka belega sladkorja. Soma imam jaz
doma, vino dá poglaviti gospod sodec, a
sladkor kupimo na mestni račun pri Šafra-
niču za forinto in devetdeset dinarjev. Je-li
prav?“

„V ime Božje!“ rekel je Krapič, „ali
sedaj pojdlmo, gospoda!“

„Pojdlmo,“ pristali so vsi ter odšli proti
hiši Ivana Jakopoviča.

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

Zlatarjevo zlato.

Zgodovinska pripoved XVI. veka.

Spisal A. Šenon.

115

(Dalje.)

„Oh proles diaboli!“ (Oh vrazji izrod)
vzdihnil je kapelan.

„A sedaj pride najhujše!“ rekel je sodec.

„Čujmo!“ vsklicel je Kaptolovič.

„Da, čujte in prekrizajte se. Sinoč, ko
sem sedel pri večerji, navalila je k meni v
hišo žena nastavnika Kolomana, z njo naš
vredni asesor Ivan Bigon. Žena je kričala
in jokala; mislil sem, da jej je volk tele
požrl. A ko je Bigon pričel jasno pripove-
dovati, bilo je stokrat hujše. Pred kakimi
štirimi dnevi poslal je naš dobri Bigon štiri
svoje konje v Primorje po olje. Jaz sem mu
rekel, nikar, ker je Gregorijaneec zapovedal
vsem svojim slugam, naj plenijo Zagrebčane,
kjerkoli se jim ponuja prilika. Ali kaj ho-
čete, Bigon, kakor sam rekel, poslal je ko-
nje. Ko so prišli konji do Kraljevega broda,
navalili so Gregorijančevi na njih, pretepli
sluge, pa pognali konje v Molvice.“

„Čujete-li, štiri konje, to ni groš,“ do-
dal je Kaptolovič važno.

„Bigon nikakor ni utegnil iti za konji,
bilo je posla v prodajalnici, kajti bil je sejm-
ski dan. Hodi, rekel je majstoru Kolomanu,
svojemu kumu, pojdi, kume, v Molvice k Gre-
gorijancu, naj mi vrne konje. In res, šel je
Koloman. Ko je stopil pred ljutega Stepka
in rekel, kdo je in kaj hoče in da je prava
sramota, kar delajo njegovi hlapci, nasmejaj
se mu je Stepko kakor kača, in rekel Ko-
lomanu: Pojdiva, pojdiva, majstore, doli na
dvorišče, da vidimo, kakšen je to posel. Ali
komaj sta vstopila na dvorišče, mignil je
Stepko hlapcem, a oni skočili so na jadnega
Kolomana kakor psi, zvelkli ga v kočo, sle-
kli do golega in nabijali ga s kolci na mrtvo
ime. Stepko se je temu smejal in rekel Ko-
lomanu. — Sedaj smo te podkovali, zagreb-
ški pes; požuri se in pozdravi mi spoštovani
magistrat. Naj mi pride v goste v Molvice,
pa ga počastim še mastneje. — A sedaj leži
jadni Koloman v postelji kakor Lazar.“

„Nas tako počastiti,“ slavni magistrat
počastiti leskovo mastjo, je-li ste čuli, častni
gospod kapelan?“ srdil se je notar. „Nas,

